

heemkundige kring
Meise-Oppem-Wolvertem

BERLA

driemaandelijks tijdschrift

jaargang 1988 nummer 24

BERLA vzw

HEEMKUNDIGE KRING

MEISE-OPPEM-WOLVERTEM

EN OMGEVING

BERLA verzamelt alles wat betrekking heeft op onze fusiegemeente en omgeving.

EREVOORZITSTER
VOORZITTER
ONDERVOORZITTER
SEKRETARIS
PENNINGMEESTER

E. VAN HEMELDONCK
R. BELLEMANS
R. MOYSON
R. MOERENHOUT
C. VAN NECHEL

REDAKTIERAAD

R. Bellemans
J. Cornelissen
M. Gillisjans
R. Moerenhout
R. Moreau
W. Pas
M. Van Den Broeck
E. Van Hemeldonck
C. Van Nechel

Ons Tijdschrift :

- . verschijnt driemaandelijks
- . jaarabonnement (+ lidgeld) 200 frank
- . los nummer 60 frank

- . de auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdrage

Zetel van de Kring :
Hasseltbergstraat 21
B - 1860 Meise
Tel. 02/269.53.15
ASLK 001-1189490-55

Lokaal :
DE SNIPPER (Nr 5)
Brusselsesteenweg 73 - 1860 Meise
Toegankelijk : Elke woensdag tussen 14 en 17 u.
(niet tijdens de schoolverlofperioden -
andere dagen op aanvraag)

t Oud jaar
is weer afgeschoten
en voor eeuwig neergeveld;
Allerbeste Heemgenoten
eer ge uw voet in
't nieuwe stelt
wilt een ogenblikke wachten
tot dat ik uw knape,
u schiet
geen gevlerkt pylenschachten
maar een nederig
Nieuwjaarslied.

Uit « De vrugden van Maria » van Memling.

Zalig Kerstfeest -

Gelukkig Nieuwjaar !

PLAATSNAMEN TE WOLVERTEM

Wij hebben reeds gezien dat de naam IMDE zijn oorsprong ontleend heeft aan de vlakte met gras begroeid, synoniem van "beemd" en uitgesproken "bum". Zo wijst ook de naam "Neerem" op een lager gelegen gedeelte van de streek in tegenstelling met Wolvertem, Grimbergen en Oppem.

Als waternamen waren de Malebeek, Brasbeek (1497), de Birrebeek en de Lovegembeek en Robbroekbeek van oudsher bekend.

De St.-Laureisbron was de voortzetting van een reeks bronnen aanvankelijk te Brussegem en die in vroegere tijden, toen de drukking van het water nog geweldiger was, in massa opbrakken in de Berre gelegen op de grens tussen Brussegem en Wolvertem. (In 1688 gesitueerd naast de Heidestraat aan de beek)

Tussen de Berre en de St.-Laureisbron lag het Berrekenland (1400). De Berre is voorzeker een vervormde uitspraak van de Borren of Bronnen. De naam bron komt in ons dialect nog slechts voor in borneput of waterput, waarop onze voorouders hun gewassen reukteilen plaatsten.

Dat de streek waarvan de bouwlaag door aangespoelde grond werd gevormd, heel moerasig was moet ons ook niet verwonderen, vermits we bij het boren van waterputten ook nog wel eens zeezout en schelpen opdelfen.

Welnu, deze moerasige aard is dan ook weerspiegeld in de plaatsnamen. Naast de beeknamen hebben wij heel wat moerasnamen. De naam Bagge in Baggestraat, Baggemolen met de betekenis "slijk". De dijk bestond reeds in 1365 en was de oorzaak dat de straat als Dijkstraat werd vermeld. De Palingstraat op de Dries te Wolvertem in 1385 vermeld als Polenccke was eenvoudig de poel-

hoek of moeras. Zo hadden wij ook nog het Pollarenveld, het veld van de poel in de open plaats van het bos.

Het is niet mogelijk al de poelnamen en putnamen te citeren die we op ons grondgebied aantreffen, ze gaven hun naam aan talrijke plaatsen en geslachten.

Verder hebben wij nog de "broeknamen". Broek betekent moeras, hetzelfde woord zit in Broeksele, het dorp aan het broek, Brussel.

Bij ons hebben wij het Robbroek, zoals reeds gezegd het broek aan het gerooid bos. De broeknamen zijn ook te talrijk om ze alle te vermelden. De geslachtsnaam "van den Broek" is ook zeer verspreid.

Ook de Blakebergen wijzen op talrijke overstromingen. In 1628 werd de naam vermeld als Blankenberg, de plaats die na de overstroming weer bloot komt.

Bergnamen komen verder zelden voor. Alleen vinden we een drietal onbenullige heuvels die de naam dragen. Eén aan de Driesstraat te Wolvertem, een ander aan de kerk te Imde en nog één te Nerom. De berg te Wolvertem werd van uit de hoogte gezien en men noemt het lager gedeelte van het dorp de Beneden.

We hebben een paar holle-namen. Hollebeek te Meuzegem, Hollestraat op de Lindekouter, de voortzetting van de Klepper en een ander op de windmolenkouter.

Men spreekt wel van waterhoeven. Dit zijn Frankische hoeven met waller omringd. De wallen waren niet alleen bestemd tot het verdedigen van de hoeven, maar diender ook om de ganzen hun zwemdok te bezorgen. In Wolvertem aan de beek naast de Steenweg op Merchtem werd een ganzenpoel geciteerd. Hoewel

de poel gedempt werd bleef de plaats open, ook nu nog.

Van jongere datum zijn de Rode-namen. De eerste grote bos-ontginningen werden gesitueerd in de periode van de IXe tot de XIIe eeuw. De naam komt eerst voor in 1227 in de spelling "Weresrode". Die spelling stemt overeen met de volksuit-spraak "Weistrooi", wat ons dan kan wat anders doet denken dan aan het westen. De uit-spraak laat ons denken aan wers, zoals de volksuitspraak "veis" hebben naast het nederlandse "vers". Wers of wars betekent eenvoudig slecht. Het bouwland gewonnen op een gerocid bos moest inderdaad van mindere kwaliteit zijn dan de reeds lang bebouwde kouters.

Rode-namen treffen we zowat overal aan in onze streken. Ze kwamen tot ons onder ver-scheidene vormen. De Birre-beek, de grens tussen Wolverten en St.-Brixius-Rode, in de volksmond "Rooi" werd ook Rodebeek genoemd. De over-blijvende bossen op die plaats werden de Rodebossen, vermeld sedert 1678. Door deze bossen voerde de Rodeweg. de Rode-bossen werden door het volk Rottebossen genoemd. Zo ook hadden we een Rotte-vijver, waarschijnlijk dezelfde als de "Roode poel" die we in 1312 gesitueerd hebben tussen de Beemdstraat en het Winkeldveld. Te Slozen bij het Engels moer-dijk en de Hertogenputten vinden we in 1559 een Rode Beemd of Rode Meers.

Ook te Imde hadden we een Rode-beek. De Rodebeek te Rossem werd Robbeek in 1400, eenmaal treffen we echter de schrijf-wijze aan Rotbeek. De mecrassen hieromtrent heten het Robbroek.

Te Nerom hadden we een bos met name het Rodeken (1529). In de gewesttaal werd het in de doku-menten van 1529 tot 1764 vermeld als Reuken, wat een schrijfwijze zal geweest zijn voor Rodeken zoals we hebben met keuteren en keuterhaak naast koteren en kcterhaak.

Een ander gerocid bosken heet Roetaard, volksetymologische interpretatie voor Rodeaard. de roetaard is bij ons een wel-bekende roofvogel.

De rode-namen wijzen dus op vroegere bossen. In nog heel wat andere namen vinden we bosnamen terug.

De Schriek werd reeds vermeld in 1244. Ook in vele samengestelde namen komt het woord voor. Allen schijnen op dezelfde streek terug te slaan. Sommige auteurs zien erin de betekenis haak, hoek, bocht en wel met recht. Wat onze plaatsnaam betreft hebben we wellicht te doen met de naam van het woud dat zich uitstreckte van Nerom, tot Rossem en waartoe ook de bossen van Westrode, Nieuwenrode, Rode en Robbroek behoorden.

Andere plaatsnaamkundigen hebben er trouwens reeds op gewezen dat de schriek-namen heel vaak voorkomen als oude bosnamen. De oorsprong van het woord blijft echter duister.

In deze streek komen ook ver-scheidene hout-namen voor, die terugwijzen op holt, met de betekenis van bos, zoals in de naam Linthout. Een enkel bos heeft de naam hol bewaard.

Een "stokt" was een bos van hoog-stammige bomen. In 1382 trof men een Stokt aan te Slozen.

De naam "lo" met de betekenis van bcs kcm̄t slechts voor in Beukel, beukenlo, open plaats in het beukenbos.

De bosnamen geven ons ook een overzicht van de houtsoorten die vroeger in onze streek groeiden.

De abeel groeide weelderig in onze streek. Het is ook de houtsoort die op de houtveiling het meest voorkwam. De plaatsnamen met abeel als bepclend element zijn ook heel talrijk.

De berk schijnt minder bekend. De beuk was zeer verspreid. Naast beuknamen hebben we nog de naam Bcechhout = beukentos en beukel = Beukelo en eveneens beukenbcs.

Vlieten, volksetymologie van Vliert, komt van vlierbomen. De Vlierboom wordt ook holunder genoemd wat leidde tot de plaatsnaam de Hollander, benaming die als toenaam door de familie die ter plaatse woonde, werd medege dragen.

Andere veldnamen geven ons gedacht van de teelten. Naast een uitgebreide heide waar men van de dorpskern langs de Heidestraat terecht kwam, lagen er ook uitgebreide weiden of beemden ("bümmere") tussen Wolvertem en Imde. Er kwamen vele eussels (schapenweiden) voor.

Verder nog weerspiegelden de plaatsnamen onze vroegere landbouwgebruiken. Toen onze landbouwers het zwervend herdersleven hadden vaarwel gezegd om zich te vestigen en gezamenlijk de beste brokken te bewerken, rcesten ze zich eerst van het veldkruid bedienen om hun land te bemesten. Ze lieten dan een derde onbewerkt liggen als

vogelweide om aan de kruiden toe te laten te groeien met het deel ze dcarna onder te werken.

Het bemestte gedeelte werd kouter en de vogelweide, dries gencmd. Hcewel deze methode tot in de 18de eeuw nog werd toegepast, werd ook reeds vroeg de bemestingsmethode ingevoerd.

Weldra, door ondervinding geleerd, leerde de landbouwer zijn land bemesten met stro, dierenmest, mergel en kalk. De mergelput is ook in onze plaatsnamen opgetekend als gelegen op de Windmolenkouter.

Het driesland op het ogenblik dat deze wisselmethode werd verlaten, werd dries genoemd, later ook groenveld omdat het begroeid met gras en groene planten, als weiland kon gebruikt worden.

Daar waar de wisselmethode voortging werd het vee van de dorpingen verzameld en door de herder of de "kceter" naar het driesland geleid, want heel vroeg werd het privaatbezit van dieren ingevoerd.

NVDR Hier eindigt de inleiding. Er volgen nog een paar bladzijden met onafgewerkte paragrafen die als titel dragen : "Het ontzag van de Heer" en "Evolutie van de kom van Wolvertem".

Dr. J. VAN HOVE legde een kaartstelsel aan waarop hij alle toponiemen van Wolvertem en hun verklaring noteerde. In dit nummer en in de volgende nummers zullen wij in alfabetische orde deze toponiemen weergeven.

AARD

De plaats geheten "den aard" wordt vermeld in een document van 1508, natuur en ligging bleven evenwel onbepaald.

Een andere tekst van 1312 geeft volgende : "... om eens aertsgat wille dat werover der firmerye lant plach te gare...". Hier betekent het "aartsgat" dus een losweg door bebouwd land, dit woord is dus hetzelfde als ons huidige "aardeweg" of "veldweg".

Verder komt "aard" nog voor als tweede element :
Branardstede, Bewcert,
Kokaard, Meinaard, Nieuwen-
aard, Ooievaart, de Perni-
saert, Polaard, Rillaarts-
weg (pn), Poelaard, Silvaert,
Tienoord, Vellaard, Walschoord.

"Aard" meest dialektisch
"iät" geven : Hert, Hertbeemd,
Hertbeemdeken, Kleine Hert,
Herteveld, Herteveldbeemd.

ABEEL

De abeel of witte populier was in vroegere eeuwen één der meest gebruikte houtsoorten in de Brusselse omgeving. De bermer waarmede velden en weiden omzoomd waren, werden met abelen beplant zoals ze heder nog met Kanadese populieren beplant zijn. Zo werden de verscheidene stukken grond met de naam abeel aangeduid:

de ABELENBEEMD

was volgens een document van 1659 gelegen tussen de Boekeussel en het Stampstraatken.

een ABELNBUNDER

was in 1763 gelegen naast het berkeneussel, de Kleine Hofstede en 's Herenstract;
een ander aan "den Doorn" in 1661, een derde aan de Grote Hofstede aan de Leefdaalstraat en aan het Half Bunderken in 1751; en een vierde aan de Heinsweide en aan de Daclstract in 1702.

een ABELENEUSSEL

vroeger bcs geweest zijnde, werd in 1672 en in 1743 aange-tekend als liggende aan de Gysseput.

een ABELENVELD

werd aangetekend in het kadaster van de gemeente.

AJUINBLCK

was een stuk land gelegen te Rossem in 1781, waarvoor de ligging onbepaald is.

AARSSELE

Van 1365 tot 1385 werd in de archieven der gemeente een hof vermeld, genoemd het "Hof te Aersele". Sedert 1455 kwamen afwijkende vormen voor. In 1574 vinden we een nadere bepaling : "... dat hof van Levedde tot Ymde bij Londersele en Wclverthem gelegen geheeten Arssele...". In 1617 wordt hetzelfde hof vermeld als "hof te accele". In dezelfde omgeving werd in 1755 te Westrode aan de straat van Londerzeel naar Nerom een "Asselbosch", ook "Hasselbosch" aangetroffen, wat misschien ook wel een vervorming kan zijn van Aorselebosch.

Aarsele is te verklaren uit are-sele, woonplaats van Ara of Are wat arend betekent.

ACHT - ACHTERSTE

komen slechts voor in samengestelde namen als "achtbunder" (c 2), "achterste" in tegenstelling met "voorstelshaag" enz...

ALLOYENVELD

het Alloyenveld vermeld als Aloeyenveld was gelegen tussen Imde en Londerzeel en werd vermeld van 1440 af tot 1485. Het was waarschijnlijk de eigendom van Chysbrecht d'Aloeyse, toenrcals eigenaar aldaar.

Aloeye komt voort uit de latijnse vorm Alloynus, hetzelfde als het Nederlandse Alewijn.

ARMEN

er lag een "Armenblok" op de Schriekkouter aan de Heimteekstraat in 1626.

Een "Armenbosch" te Westrode toebehorende aan de Heiligengeesttafel (armenbestuur) van Wolvertem, werd vermeld in 1766. Dit was waarschijnlijk het bosch dat aan dezelfde instelling toebehoorde in 1761 en gelegen was aan de beemdstraat te Wolvertem.

Het Armenhuis, ook Heiligengeesthuis genoemd, was gelegen volgens een vermelding van 1614 te Wolvertem.

ASSCHE

Het Hof van Assche (D4) was volgens een vermelding van

1604 gelegen ten westen de Hoogstraat en bestond nog in 1670.

BAGGE

De "Baggemolen" (C4) wordt voor het eerst vermeld in 1650. Deze molen is de watermolen aan de Bakkestraat (C4) welke straatnaam nergens vermeld wordt, maar nog voortleeft onder het volk. De Baggestraat (Bakkestraat) was vroeger bekend onder de naam "Dijkstract", de atlas van de buurtwegen geeft verkeerdelijk Heidestraat.

Dr J. Van Hove

(wordt vervolgd)

*Om de minne van het Smeer,
Lekt de Kat den Kandeeler.*

S Eker Schouteth ginck eens over weg, salwaer hy een Riviere moest passeren, ende midts de Schuyt door den stroom was af-gefackt, is hy gedwongen geweest daer soo lang te wachten: middeler tydt vindt hem daer een Huysman, den welcken verstaende syn haestige reyse, heeft hem synen dienst aengeboden, ende bereet gethoont om hem door de Rivier te dragen: hy hem dan nemende op syne Schouders, ende gaende door het water dat tamelyk breedt was, myn Heer seydt' hy, d'een courtoisie is d'ander weert, ik bidd' u als gy eens Wagens moct pressen, oft datter sommige van het Dorp geprest worden om te krauweyen, dat u lieden dan gelieve

ook met my eens door de vinger te sien: waer hy op antwoorde: mynen vriendt, ik wildet u geerne daer mede vergelden, maer u sal believen te weten, dat het Officie van Schouteth aen een ander is gegeven. Syt gy geenen Schouteth meer? byde den Boer, soo heb ik u lang genoeg gedragen, ende smeet hem van boven in het water. Siet daer hoe dat alle onse diensten riecken naer vergeldinge, dus dat het spreekwoordt niet te vergeefs seydt: hebje te geven, soo hebje veel Neven.

(uit 'n almanak van 1721)

DE SLOTKAPEL VAN BOECHOUT

Toen in 1787 op bevel van keizer Jozef II alle geestelijke inrichtingen een inventaris van hun bezittingen en een staat van ontvangsten en uitgaven moesten voorleggen, vroeg de toenmalige slotkapelaan Ludovicus de Mary (zijn naam komt voor op de gedenksteen der te Meise overleden oud-kloosterlingen van Grimbergen, opgesteld tegen het centraal gedeelte van de buitenmuur van het koor van St.-Martinus) zich af of zijn geval ook onder de keizerlijke voorschriften viel. Alhoewel hij tot een negatief besluit kwam, oordeelde hij het toch maar gewenst de gevraagde inlichtingen te bezorgen...

Als stichter van deze kapelaanfunctie geldt Melchior-Franciscus ROOSE; de datum : 1728. Deze edelman sloot toen een overeenkomst met de abt van Grimbergen waarbij hij een slotkapelaan verkreeg voor zijn gerief en dat van de andere bewoners van het kasteel van Boechout; zijn opvolgers hebben dit voortgezet.

De begunstigde is Ludovicus Franciscus de Mary, die voor zijn functie een jaarlijks ereloon van 240 gulden ontvangt; inderdaad had baron Roose daartoe een fonds van 6.000 gulden aan de abdij overgemaakt.

Wanneer de baron of zijn vertegenwoordiger op het kasteel aanwezig is, moet de kapelaan (persoonlijk, of indien hij belet is, een ander priester) alle dagen mis lezen in de slotkapel. Per week moeten drie missen gecelebreerd worden met een voorgeschreven intentie : deze is niet nader bepaald, maar moet normcliter betrekking hebben op de zielerust van de verwanten van de broodheer; is de baron

en/of zijn vertegenwoordiger afwezig, moeten deze missen opgedragen worden in de kerk van St.-Martinus.

de Mary was 54 toen hij deze verklaring opstelde; hij was de derde slotkapelaan van de Roose's. Zijn voorgangers waren : de in 1728 bij de 'oprichting' aangestelde Carolus Navez, die op 79-jarige leeftijd op nieuwjaarsdag 1765 overleed en in het Obituarium van Grimbergen ingeschreven staat als 'Primus capelanus' -dit laat veronderstellen dat de scribent van deze vermelding er niet van op de hoogte was dat er vroeger een kapelaanschap op Boechout bestaan had.

De tweede was Franc. Guill. du Jardin die volgens het Obituarium van de abdij van Grimbergen op 5 september 1799 overleed, 49 jaar oud en vermeld staat als 'Circator vroeger capellaen van Bouchout'.

Als laatste zou volgen : '30 mei 1813 Franc. de Mary 80 jae. sac. in castro de Bouchout'. Het is niet mogelijk gebleken na te gaan of er verder missen werden opgedragen in de slotkapel voor keizerin Charlotte Boechout kwam.

Een opvallend detail : de verklaring van de Mary is in het Frans opgesteld. Dit is niet in verband te brengen met de particule 'de' van de angever : de abdij Grimbergen is steeds door en door Vlaams geweest, haar zwaartepunt aan novices lag in Vlaams-Brabant (waarvan toen de huidige Brusselse agglomeratie nog integraal deel van uitmaakte).

Heylen, de guitige onderpastoor van Meise, betitelde zijn ordebroeder de Mary als 'koolkrabber',

de toenmalige spotnaam voor wie geboren en getogen was te St.-Gillis, toen nog Obbrussel genaamd' en hoofdzakelijk bewoond door boerkozen. Zijn taalkeuze werd waarschijnlijk bepaald door zijn lang verblijf in het 'slotmilieu', waar de familie Roose (er werd reeds een voorvoegsel 'de' aan de naam toegevoegd) haar zwaartepunt verlegd had van haar Antwerps ontstaan naar bezittingen in de Walen, vooral sedert het verwerven van de heerlijkheid en graventitel van Baisy (Waal-Brabant, overigens wellicht bakermct van Godfried van Bouillon of Bonen) en meer in het Franse taalstelsel opging, daartoe aangespoord door de algemene trend van het Oostenrijks bewind.

Wie van de zuid-westkant Boechout bekijkt merkt wel de uitsprong van de slotkapel op; vanop de binnenkoer van het kasteel kan men het aan St.-Joris toegewijde altaar onderscheiden.

Men vergist zich echter wanneer men denkt dat de slotkapel van Boechout in 1728 gesticht werd: in werkelijkheid was dit eeuwen vroeger geschied; wanneer juist is moeilijk te achterhalen, er wordt gezegd dat Baldwin de Pryckere, abt van Grimbergen deze in 1400 zou gesticht hebben, maar het is een feit dat de oudste verkoopakte van Boechout reeds dergelijke vermelding bevat.

Inderdaad, door akte van 'den negentienden dach van Meirte, anno XV^c ende zesendertich' heeft 'de hoghe geboren ende heer Robbrecht, Graeve totter Marck en tot Arenberghe, borchgraeve van Brussel' het kasteel van Boechout verkocht aan 'den eersaemen ende heer Maximiliaen Transilvaen, riddere, Raedt der Keyl. Mjest.'. Een verdere passus

luidt als volgt :

Hier heeft noch verclaert de voors. heer Robrecht de cooper dat syn ouders saliger gedachte hebbe gefondeert, begheert ende gewilt dat tot eeuwighen daegen op voors. huys van Bouchout ter saelichheyt van huldere sielen souden celebreren drye missen de weecke, welck drye missen de voors. vercooper expreslyck ondersproken heeft dat de cooper ende de toecomerde tijden sullen tot eeuwighen daeghen verbonde syn de voors. drye missen op voors. huys van Bouchout te dcen celebreren, hetwelck de voors. Maximiliaen, cooper als ghe-loeft heeft ende gheloeft bij dese te doen doen. Ende sal de voors. coopere daarvan den vercooper verbinden de voors. goederen van Bouchoudt; soe dat de fundatie van de selven missen sal ten eeuwighen dage sekerlyck besorgt syn.

Wij zijn er niet in geslaagd iets meer over de fundatie te vernemen en of zij uitgevoerd werd. Maximiliaen stierf kort na 1536 en troebele tijden stonden voor de deur; het is onzeker of Boechout op de protestanten moest heroverd worden, maar Bernard de Merode, één van de twee schoonzons van Transilvaen, was een heftig aanhanger van de nieuwe leer. Zijn bezittingen werden door het Spaans regime in beslag genomen; dit pleit enerzijds weinig voor een stipte uitvoering van de fundatie, anderzijds is het een feit dat de pastoor van Meise gedurende de periode waarin hij dakloos was, uit veiligheidsredenen op Boechout verbleef waar hij overleed. Men mag veronderstellen dat hij tijdens zijn gedwongen verblijf op Boechout er missen opdroeg.

Voor de verkoop in 1590 door Johanna, erfdochter van Maximiliaen Transilvaen aan Christophe d'Assonville van Boechout is er slechts een beknopte akte bekend,

welke niet rept over de slotkapel, doch evenmin over andere kerkelijke beschikkingen zoals b.v. het vergunnen van het ambt van koster te Meise.

Men is dan ook geneigd te vermoeden dat dergelijke bepalingen dode letter waren geworden en men kan moeilijk aannemen dat de vrome d'Assonleville zich aan deze kerkelijke verplichtingen zou onttrokken hebben. Incidenteel duikt in het dodenregister van Meise op 10 oktober 1641 het overlijden op van 'mcgister Niclaes Rohart kapelaen van Boucou' doch zonder vermelding dat het over een kloosterling gaat; het Obituarium van Grimbergen vermeldt hem niet.

Wanneer Boechout in het jaar 1667 terug onder de hamer komt met het insolvent worden van de familie de France (waarvan het oudste lid gehuwd was met Margaretha d'Assonleville, dochter van Christophe) wordt in de verkopsbepalingen aanspraak gemaakt op het beoefrecht van het kosterschap van Meise, doch -bewust of onbewust? - wordt er niet over de missenfundatie gerept.

Wanneer echter Melchior Roose in 1728 terug een slotkapelaan aanstelt, duiken er terug drie wekelijks te celebreren missen op 'met een hem voorgeschreven intentie'; het is dan ook verleidelijk te veronderstellen dat Melchior Roose de verplichtingen kende die in 1536 op Boechout gelegd werden en ze terug in volle eer heeft willen herstellen, zonder de aandacht van de abt van Grimbergen erop te vestigen dat de vorige bezitters, zijn voorouders inclus, de oorspronkelijk aangevane verplichtingen niet nageleefd hadden.

De in 1728 vernieuwde stichting tot bediening van de slotkapel van Boechout had ook haar weer-

slag op het dorpsbeeld van Meise : in de overeenkomst tussen abt en kasteelheer werd bepaald dat de bedienaar van de slotkapel, 'den heer capelaen sal wonen ten huize van den heer Pastoor van Meys'.

Ten dien einde werd de dorpspastorie feitelijk verdubbeld door het bouwen naar het westen toe, van de huidige helft.

Onze oudste dorpsgenoten is nog wel gekend dat wijlen pastoor van Daelhem als aalmcezenier van keizerin Charlotte fungeerde en in deze hoedanigheid in de slotkapel celebreerde; de inboedel van de kapel werd geheel of gedeeltelijk na het overlijden van de keizerin in 1927 aan de kerk van St.-Martinus overgemaakt.

L&E VAN-EMELDONCK-VANANTWERPEN

HET GEMEENTELIJK OFFICIEEL ONDERWIJS TE ROSSEM

1. VAN DE VROEGSTE TIJDEN TOT AAN DE ONAFHANKELIJKHEID

Hierover kunnen we kort zijn. Als er scholen bestonden dan waren het er opgericht uit privé-initiatief en dit ging meestal uit van de clerus.

Vandaar dat wat men in deze scholen leerde hoofdzakelijk bestond uit : de godsdienstige gebeden, de catechismus en eventueel lezen en schrijven.

Meestal leerde men alles memoriseren om het daarna klakkeloos te kunnen aframmelen.

Daar de clerus de inrichtende macht was is het te verstaan dat zij iemand aanstelde waar ze toezicht kon op uitoefenen. De koster was hiervoor de geschikte persoon. We zitten nu reeds in de 16e en de 17e eeuw.

Uit de dekanale verslagen, berustend op het Aartsbisdom te Mechelen, leren we dat er wel een school was te Wolvertencentrum, alwaar de meesterkoster ook onderricht gaf aan de kinderen van Rossem (dat toen nog dichterbevolkt was dan Meuzegem en Imde).

In de 18e eeuw zien we stilaan het schoolmeesterambt zich losmaken van de kosterij onder invloed van mensen die in de stad een zekere opleiding hadden gekregen en die nu op de buiten hun brood trachtten te kunnen verdienen.

Zij gaven wel nog onder onderricht dan godsdienst alleen.

Voor Rossem is er nog steeds geen sprake van een school.

Alzo komen we dan in de Franse

tijd waar de Republiek wel de taak op zich nam voor het onderwijs te zorgen. Het werd onder het toezicht van het gemeentebestuur geplaatst.

Nu bekomen we de eerste inlichtingen over een school te Rossem. (Rég. Pref. Dyle : 6853 : Gesch. van Wolvertem).

Gedurende de Hollandse periode vinden we dan weer niet de minste inlichting terug in de gemeenteraadsverslagen over het bestaan van een officiële school in de wijk Rossem.

Dit sluit echter niet uit dat er geen vrije school zou bestaan hebben (privé-school).

Voorlopig hebben we geen bewijzen, maar hoogstwaarschijnlijk werd er door de kostersfamilie Raes les gegeven.

2. NA DE ONAFHANKELIJKHEID

Eerst enkele beschouwingen om zich vertrouwd te maken met de toestand van die tijd.

Doordat de grondwet van 1831 vrijheid van onderwijs en van godsdienst waarborgde, had iedereen het recht een school te openen (zowel vrijzinnig als katholiek) zonder verdere voorwaarden. Aldus zouden er in de loop der tijden 3 groepen scholen ontstaan :

◇ de groep van het officieel onderwijs (gemeentescholen)

dit betreft steeds het lager onderwijs waarvan het gemeentebestuur de leiding had maar onder toezicht van de staat.

◊ de groep van het vrij onderwijs (meestal privé initiatief of van de clerus)

◊ de groep der aangenomen scholen

dit waren oorspronkelijk bestaande vrije scholen die werden overgenomen door de gemeente (en onder haar bevoegdheid vielen) zodat de gemeente geen nieuwe scholen hoefde op te richten en zodoende de bevolking van een financiële inspanning kon besparen.

Hierna bespreken we het onderwijs te Rossem na de onafhankelijkheid. Deze periode (die we tot 1920 laten lopen) kunnen we in 5 hoofdstukken verdelen :

1. de periode voor 1842
2. de periode van 1842 tot 1879
3. de periode van 1879 tot 1884
4. de periode van 1884 tot 1914
5. de periode na 1914

1. DE PERIODE VOOR 1842

Gedurende de eerste periode van de Belgische onafhankelijkheid zien we dat artikel 17 van de Grondwet de vrijheid van onderwijs waarborgd dwz iedereen mag scholen oprichten.

Er zijn geen bepaalde voorwaarden aan verbonden en niemand wordt ertoe verplicht. Ook geen enkele instantie, bv. de gemeente.

Van de 400 scholen onder het Hollands Bewind bleven er nog een 200-tal over.

Door de gemeentewet van 1936 werd aan de gemeenten de bevoegdheid gegeven om leer-

krachten te benoemen.

In die tijd was er te Rossem al de vrije school van P.M. RAES dewelke gevestigd was in het huis dat nu het nummer 49 heeft te Rossem dorp.

In de gemeenteradsverslagen van 1841 (68) wordt hiernaar voor de eerste keer verwezen.

In de verslagen van 9 november 1837 (24) vernemen we voor het eerst dat er 4 scholen zijn, nl. te Wolvertem, Imde, Rossem en Meuzegem.

De meester van Wolvertem krijgt een toelage van 100 frank uit het Fonds der Schatkist en verder nog een toelage van 50 frank voor huisvesting uit de gemeentekas, terwijl deze van Imde 150 frank krijgt uit het Fonds der Schatkist. Van Rossem geen sprake.

In de zitting van 11 oktober 1838 (31) wordt gestipuleerd dat de meesters dewelke betaald worden door de Staat gratis les moeten geven.

Veertien dagen later, op 25 oktober 1838 (35) bij het opmaken van de begroting vinden we onder 'Traitement de l'instituteur' (wedde) dat dezen van Rossem en Imde 25 frank zullen krijgen uit de gemeentekas op voorwaarde de 'fransche en de vlaemsche taal' te onderwijzen en gratis les te geven.

Weer een jaar later, in het verslag van 29 augustus 1839, betreffende het openbaar onderwijs, vinden de gemeenteraadsleden van de gemeente dat het salaris van 100 frank uit de schatkist te weinig is.

In dat jaar zitten er te Rossem bij meester C. Raes 30 jongens

en 20 meisjes in de klas.

We laten de gemeenteraadsverslagen verder spreken :

◊ 30 september 1840 (60)(61)

Openbaar onderwijs : te Rossem heeft meester Marc RAES nu 75 jongens en 50 meisjes. Verder beslist de raad dat, gezien de graad van ontwikkeldheid in het lesgeven, het grote aantal leerlingen en de toewijding van meester Raes, hij evenals de twee andere meesters (Wolvertem en Imde) recht heeft op een salaris van de Staat.

Wedde van de meester : gezien deze van Wolvertem en Imde elk 250 frank krijgen, maar gezien de toewijding ...etc... van die van Rossem wil men hem in 1841 een toelage van 25 frank zien krijgen en deze van Wolvertem en Imde zou men dan opslaan tot 275 frank elk uit de gemeentekas.

◊ 30 september 1841 (68)

Openbaar onderwijs : te Rossem zijn er in totaal 125 kinderen (te weten 68 jongens en 57 meisjes) en aan 50 van hen gaf de meester gratis les. Er wordt in de raad nogmaals op aangedrongen meester Raes een staatswedde te geven om redenen hogervermeld. Zijn salaris van de gemeente is nu reeds op 50 f gebracht dewelke diende voor onderricht aan de arme kinderen.

◊ 11 juli 1842 (75)

Openbaar onderwijs : te Rossem zijn er nu reeds 140 kinderen (85-55) maar gedurende zomer zijn er geen kinderen geweest. Wel gaf de meester in de winter gratis les voor 35 kinderen. Verder wordt er ook aangegeven dat de Wet op het Lager Onderwijs van 23.09.1842 al enige verandering in de wedde bracht.

2. DE PERIODE 1842 - 1879

a. De eerste schoolwetten.

In het eerste gedeelte van deze periode was er nog geen gemeentelijk onderwijs te Rossem. Dit zal slechts aanvangen bij de benoeming van meester P.M. RAES op 30 oktober 1843.

Tevoren werd het onderricht gegeven door de koster met toestemming van de pastoor uiteraard. Dit was eveneens Peter Mark Raes dewelke ontslag nam op 1 oktober 1849 wegens ziekte. (Zie gemeenteraadsverslagen van 14.05.1849 nrs 169, 170 en 171 waarin we tevens voorstellen vinden tot de benoeming van een nieuwe meester met name DENIL.)

Enige maanden voor het ontslag van Raes van P.J. DENIL reeds ondermeester te Rossem. Hij had echter geen diploma wat toen echter nog geen absolute vereiste was. Dit zal maar komen na de organieke wet op het Lager Onderwijs van 23 september 1842.

Anno 1841, dus enige jaren voor Denil, telde de gemengde school van Rossem een 70-tal jongens en een 60-tal meisjes welke hoofdelijk onderwijs kregen. Dit betekent : elk kind kreeg individueel les van de meester (of zou moeten krijgen) want klassen zoals nu bestonden er niet.

Dus één meester gaf les voor alle kinderen samen. Hoe zagen die lokalen eruit ?

Meestal was het een grote ruimte die vroeger dienst had gedaan als werkhuis en waar de leerlingen op houten banken zonder leuning zaten en één voor één naar voor kwamen om hun les of te dreunen of een tekst te lezen. In de winter brachten ze enkele blokken hout mee of turf en de boere-

kinderen soms iets van hun opbrengst (eieren).

En dan kwam de organieke wet op het lager onderwijs van 1842. (zie later).

Het rijk had toen al normalscholen opgericht te Lier en te Nijvel waar de leraars in spé konden gevormd worden en in 1843 werden ook de zeven bischoppelijke normalscholen door de overheid erkend.

Doordat meester Denil echter geen diploma had was hij, zoals vele leerkrachten toen, door het lage salaris gedwongen nog de landbouwstiel te beoefenen.

Feit is, stelt M. Devroede in zijn studie 'Van schoolmeester tot onderwijzer' dat in de eerste helft van de 19e eeuw de inkomsten die de onderwijzer uit zijn school kon halen, in elk geval niet beantwoordden aan de diensten die hij via die school bewees.

Talrijke gemeentebesturen legden een onverschillige zorgeloosheid aan de dag, er werden weinig of geen schoolfondsen gesticht, zodat de onderwijzer van de ouders afhankelijk bleef; weddeschalen bestonden niet, een pensioenstelsel was onbekend, allemal verschijnselen die niet van aard waren om de leerkracht de achting te bezorgen die hij, bij behoorlijke waarneming van zijn taak, verdiende.

Precies zoals in de 18e eeuw die functie van het onderwijzerschap meestal aan de kosterij was verbonden (in Rossem nog in de 19e eeuw), zo kwam het vrij algemeen voor dat de dorpsmeester zijn functie met nog een andere kumuleerde.

De levensstandaard van de onderwijzer zou dan ook pas na 1860 echt gaan stijgen.

Meester Denil maakte de overgang mee van gemeentescholen in privé lokalen naar gemeentescholen in eigen gemeentelokalen. Heeft hij hiervoor geijverd? Of tegen-gewerkt?

Zekerder weten we dat met hem de schoolmeester, de niet-gevormde routinemen zoals de meesters waren in de 18e eeuw en waarschijnlijk ook zij bij wie hij in de leer ging, evolueerde naar de gevormde pedagoog, de onderwijzer.

b. Bepalingen van de organieke wet van 1842

1. Iedere gemeente wordt verplicht minstens één lagere openbare school op eigen kosten in te richten en te onderhouden.
2. Als er privé scholen bestaan is de gemeente vrijgesteld om zelf het initiatief te nemen en mag ook de privé school aangenomen worden.
3. Er is gratis onderricht voor de arme kinderen indien de ouders zelf een aanvraag doen.
4. Het programma bestaat uit godsdienst, moraal, lezen, schrijven, metriek stelsel, rekenen, mo~~er~~taal en frans.
5. De meesters worden door de gemeenteraad benoemd en bezoldigd.
6. De schooluitgaven vallen ten laste van de gemeente behoudens financiële steun van de staat en de provincie.
7. Het toezicht op de scholen wordt gehouden door de schepenen, een rijksinspekteur en de geestelijkheid.
8. De arrondissementscommissaris van Brussel is de verbindingsmen tussen de gemeente en de regering.

Er was nog geen wet op de verplichting van een gediplomeerd meester zodat de gemeenteraad dikwijls een niet-gediplomeerd meester aannam, alleen reeds omdat deze minder betaald hoefde te worden.

Dus in deze tijd van modernisering van het schoolstelsel doet meester Denil dan zijn intrede in het onderwijs te Rossem.

c. De familie DENIL

Petrus Joannes Denil, een geboren Rossemraar, huwde een eerste keer Carolina Theresia van Huynegem. Hij was de eerste meester te Rossem voor het officiële onderwijs voor de periode 1849-1885. Hij huwde een tweede maal met Philomena Luybaert van wie hij 4 kinderen behield:

- Pieter Jozef Denil (huwde met Livina Melania Van Assche). Zij waren kinderloos en Pieter was de 2de meester van Rossem voor het officiële onderwijs van 1885 tot 1920.
- Denis Denil (huwde met Maria Catharina De Pauw) 4 kinderen.
- Jozef Alfons Denil (huwde met Victorina Caluwaerts) 11 kinderen. Hij werd meester te Kersbeek en waarschijnlijk was hij het die zijn kandidatuur stelde in 1893 te Steenhuffel (ARA - Gem. arch. Steenhuffel III, 1266).
- Petrus Ludovicus Denil

In de tijd van meester Denil, in functie vanaf 1 oktober 1849 (gemeenteraadsverslag 1396), bestond reeds het klasonderwijs (dat ingevoerd werd door de

Pieter Jozef

Denis

Alfons

schoolwet van 1842). Het was echter nog altijd zo dat de meester les gaf in zijn eigen huis.

Ttz. in het geval van Rossem gaf Denil eerst les in het huis dat toebehoorde aan meester Raes en waarin deze tevoren zelf had les gegeven. Dit huis bestaat nu nog te Rossem'dorp 49.

Na verloop van enige jaren bouwde meester Denil echter een schoolgebouw op eigen kosten, gelegen tegenover het nummer 49. Het nummer 40. Hij vroeg er 70 frank huur voor per jaar. In 1862 was dit 120 frank betaald door staat en provincie en de gemeente zou 130 frank geven, gedeeltelijk gedragen door haarzelf en gedeeltelijk door het 'Bureau de la Bienfaisance'.

In 1852 telde de gemeentelijke school van Rossem 20 betalende en 49 arme kinderen.

In 1872 werd door de gemeente dan een nieuwe school gebouwd op grond van de kerkfabriek van Rossem.

Deze was gelegen tussen de kerk en de pastorij en werd van een schoolhuis voorzien. Het huidig nummer 32 van Rossem'dorp.

d. Uit de gemeenteraadsverslagen

◊ 6 juli 1843 (90)

Aanvraag door P.M. Raes om benoemd te worden tot gemeentelijk onderwijzer om zodende een subsidie van de provincie te kunnen krijgen omdat de huidige wedde hem riet toeliet in zijn levensonderhoud te voorzien.

De gemeentekas was echter uitgeput en heeft slechts 319,22 fr voorzien voor de betaling van de meester. In het jaar 1842 was

dit 275 fr, dus toch reeds een verbetering.

Rossem telde toen 610 zielen.

◊ 30 oktober 1843 (93)

Er wordt een geheime stemming gehouden en P.M. Raes wordt van privé onderwijzer naar gemeentelijk onderwijzer verkozen met unanimitéit der stemmen. Het Gouvernement stemt ook toe op voorwaarde dat hij geen ander salaris zal krijgen van de gemeente dan dit hetwelke de gemeenteraad hem zal kunnen toekennen.

◊ 11 maart 1844 (96)

Op het budget van 1844 (ook in 1843) is voor het onderwijs 319.22 fr als wedde voorzien waarvan 100 fr betaald wordt door het Bureau van Weldadigheid.

De uitgaven belopen :

- onderhoud schoolgebouw : 400 fr
- aankoop meubelen/boeken : 150 fr
- wedde van de meester : 600 fr
- vergoeding huisvesting : 100 fr
- bijdrage arme kinderen : 200 fr
samen aldus 2.050 frank.

◊ 3 september 1844 (98)

Er zijn in totaal 131 arme kinderen welke les krijgen van de gemeentelijke meesters, maar men vindt 100 fr steun van het Bureau der Weldadigheid te weinig. Men vraagt het provinciebestuur om een equivalent van 100 fr bij te passen.

◊ 9 september 1844 (100)

Nu wordt het budget voor 1845 gestemd. Dit bedraagt 1824,22 fr voor de wedde van de meester 600 fr, voor de gratis les voor arme kinderen 392 fr en voor meubelen en boeken 831.22 Fr.

Het gemeentelijk aandeel hierin zal 424,22 fr bedragen dus is er een deficit van ca. 1400 fr welke als subsidie zal aangevraagd worden aan de provincie. (NB : de budgetten behelzen hier gans de gemeentelijke begroting en niet Rossem alleen.)

◊ 20 januari 1845 (106)

De gemeente kan niet bijdragen voor het lesonderricht voor de arme kinderen. Het bestuur vraagt hulp bij de Bestendige Deputatie van de Provincie.

◊ 29 september 1845 (112)

Op het budget voor 1846 komt op de post inkomsten 1.310 fr en op uitgaven 1606 fr, dwz een negatief saldo van 296 fr.

◊ 26 november 1846 (126)

Er wordt nog steeds 200 fr gestemd als loon voor de meester in 1847.

◊ 3 juli 1848 (147)

Er wordt in de raad gewag gemaakt van de verstandsverbijstering van meester M. Raes en P.J. Van Humbeek wordt voor 1 jaar aangeworven.

◊ 6 november 1848 (153)

Er wordt beslist van 120 fr uit te geven voor het ameublement der scholen. Maar de arrondissementscommissaris beslist dat er 364 fr door de gemeente moet gegeven worden hiervoor (157).

◊ 20 oktober 1864 (625)

Er wordt een 'Commissie van Toezicht' op het onderwijs opgericht. Voor Rossem bestaat die uit : Pierre Joseph Van Humbeek, schepen en Louis 't Kint met Jean Francois Roelants, raadsleden. De bepalingen van het verslag luiden dat :

1. Er 4 commissies worden opge-

richt : Wolvertem, Imde,
Rossem en Westrode.

2. Er 2 bezoeken door hogervermelde personen per maand dienen te gebeuren.
3. Er nota dient genomen te worden van de absenties en de nietieven ervan.
4. Er door hen direkt gewaakt wordt over de goede verwarming der lokalen en de taken van de leraar.
5. Door de betreffende Heren op het eind van elk semester een verslag dient opgemaakt te worden voor de burgemeester en schepenen.

◊ 19 oktober 1865 (656)

Besluit van de gemeenteraad dat het noodzakelijk is te Rossem een school met logement voor de leraar op te richten, gezien de huidige lokalen te klein en ongezond zijn geworden.

Daarom doet zij een aanvraag tot toelating van een leringskontraakt af te sluiten van 9.000 frank, (de prijs is gebaseerd op vergelijking met andere gemeenten uit het omliggende, zowel grond als gebouw) bij het Bureau van Weldadigheid van 5 % per jaar voor 26 jaar.

In dezelfde zitting wordt ook 10.000 frank voor de oprichting van een nieuw gemeentehuis voorzien. Deze verslagen zullen overgemaakt worden ter goedkeuring aan de hogere overheid.

◊ 20 oktober 1866 (698)

Er wordt beslist te Wolvertem 5 volwassenen-scholen op te richten, w.o. één te Rossem en dit zowel jongens als meisjes. De leraar van de gewone school zal het onderricht geven.

Bepalingen :

1. De arme mensen mogen gratis komen.
2. De boeken en benodigdheden worden geleverd door de gemeente en het Bureau van Weldadigheid.
3. De meester mag zelf de uitgaven doen voor licht en warmte en zal ervoor vergoed worden.
4. Alle uitgaven kunnen echter niet door de gemeente alleen gedragen worden. Slechts 450 f waarvan : 50 fr door het bureau, 200 fr op de wedde van de burgemeester en 200 fr op de wedde van de schepenen.

Verder wordt er beslist 250 fr voor de klassieke voorzieningen en de prijsuitdeling beschikbaar te houden.

◊ 29 mei 1867 (717)

Er wordt een reglement van inwendige orde voor de school der volwassenen uitgevaardigd.

◊ 18 juli 1867 (724)

Een voorstel tot het verwerven van grond behorend aan de kerk van Rossem, sectie D nr. 272 groot 15 a 11 ca, om een school op te bouwen. Men zou 40 fr de roede oude Wolvertemse maat geven. De kosten van aankoop vallen ten laste van de gemeente op voorwaarde dat de scheidingsmuur tussen de hof van de pastorij en de koer en hof van het schoolgebouw op de grensscheiding wordt gebouwd. Ze moet 2,5 m hoog en 30 cm dik zijn.

◊ 5 december 1867 (741)

Hieruit leren we dat er te Rossem geen gehoor werd gegeven door de kinderen van + 14 jaar en de volwassenen om school te

lopen in de volwassenen-school.

◊ 30 mei 1868 (751)

De bouwgrond wordt te Rossem verworven door de gemeente.

◊ 22 december 1868 (783)

Er wordt een lening bij het Gemeentekrediet aangegaan ten belope van 56.000 fr. Deze zal dienen om onder meer de wegen te verbeteren voor het bouwen van een school te Rossem, Imde en Westrode voor 8.000 fr.

Daarbij komt nog 9.000 fr welke reeds voorzien was op 19.10.1865 (656) en komt er nog 2.000 fr van de Bestendige Deputatie. Als budget voor 1869 dus samen 19.000 fr, zijnde één derde van de voorziene uitgaven.

◊ 11 maart 1869 (790)

De akte van aankoop van de bouwgrond te Rossem, beschreven voor notaris Kips op 5.11.1868 wordt door de gemeenteraad goedgekeurd. In dezelfde zitting wordt er weer gesproken van een lening bij het Gemeentekrediet ten belope van 60.000 fr (heeft men de lening opgehoogd?) waarvan een deel tzt 8000 fr ingeschreven worden om de scholen van Rossem, Imde en Westrode uit te rusten met meubelen en benodigdheden en verder nog om weg nr. 7 te Rossem te kasseien.

◊ 7 oktober 1869 (814)

Goedkeuring van de plans van Rossem en Imde maar ze worden nog eens naar de architect teruggestuurd voor enkele wijzigingen aan te brengen. In dezelfde zitting wordt nog door de raad voor het budget der school van volwassenen voorzien voor 1870 :

1. dat elke meester 120 uur les moest geven.
2. het jaarlijks casueel hiervan 70 fr bedroeg.
3. hij nog een jaarlijkse vergoeding van 50 fr kreeg.
4. dat de bezoldiging per begoede leerling 3 fr bedroeg.

◊ 13 januari 1870 (823)

De plans van architect Van Ijzendijke worden goedgekeurd.

◊ 10 oktober 1870 (840)

Opheffing van de school der volwassenen omdat ze niet gefreken-teerd wordt.

◊ 15 december 1870 (849)

De raad komt in buitengewone zitting bijeen want de minister vindt de prijs van de school te Rossem te kostelijk en wil dat de gemeenteraad laat veranderingen aanbrengen door de architect om de kosten te drukken. Dit gebeurt en daarna keurt de minister goed.

◊ 26 januari (851) en 10 april 1871

De plans en de ramingen van kosten voor Rossem worden goedgekeurd en komen op 18.013,22 fr. Ze worden naar het Goevernement opgestuurd voor goedkeuring.

◊ 1 juli 1871 (871)

Goedkeuring van het lastencohier door architect Van Ijzendijk.

◊ 19 december 1871 (880)

Raming van de kosten voor het bouwen van een school te Rossem ten belope van 15.644,31 fr, de grondaankoop en proces-verbaal komen samen op 16.207,74 fr.

De gemeente kan slechts voor één derde tussenkomen, dus voor 5.402,58 fr voor Rossem en vraagt subsidies aan staat en provincie ten belope van 10.805,16 fr.

◊ 3 oktober 1872 (909)

Men wijst op de benarde financiële toestand en zegt dat men de bemeubeling van de nieuwe scholen niet kan betalen. Men zal wel tussenkomen voor één derde. (Zie verder onder bemeubeling)

◊ 22 maart 1873 (922)

Men herinnert er nogmaals aan de krappe financiële toestand gezien het bouwen van 3 scholen - het ameublement en de sanering van de wegen.

◊ 21 juli 1873 (934)

De Bestendige Deputatie keurt de rekening goed voor Rossem's ameublement. Geschatte uitgaven belopen 2.240 fr en proces verbaal komt op 1.997 fr waarin de gemeente voor één derde zal tussenkomen zijnde 665,66 fr (bij gebrek aan geld).

◊ 11 januari 1875 - 12 mei 1875

De toestemming wordt gegeven om kleine afhankelijkheden aan de school bij te bouwen en ook een werkplaats. Er wordt weerom tussenkomst van een krediet aan de staet gevraagd. De werken zullen in regie worden uitgevoerd.

◊ 7 juni 1878 (1132)

Er wordt de beslissing genomen in de gemengde gemeenteschool van Rossem een werkplaats op te richten voor het technisch onderwijs (ttz dit was voor de meisjes en bracht hen enige kennis bij in naaldwerk en begrippen van huishoudkunde). Het werd ge-

durende 4 uur per week onder-richt, nl. de maandagen en de woensdagen van 13 tot 15 uur.

De jongens kregen ondertussen land en tuinbouwkunde en rekenoefeningen.

De raad zou dan ook nog een meester voor het handwerk benoemen met een wedde van 160 fr per jaar.

Het reglement voor Rossem stipuleerde o.a. :

- er wordt 4 uur les per week gegeven;
- daar er te Rossem een gemengde school was zonder lerares moet hiervoor een speciale aangenomen worden met een jaarwedde van 160 fr.
- op het budget der voorzieningen wordt 2 fr/kind/jaar ingeschreven.

M. Gillisjans

(wordt vervolgd)

Jozef Denil - Melanie Van Assche

*
*
* L I D G E L D *
*
*
*
*
*
*
*
*
*
*

Het lidgeld voor 1989 blijft onveranderd vastgesteld op 200 frank per familie. Het geeft tevens recht op een jaarcabonnement op ons tijdschrift "BERLA". Ingesloten sturen wij U een cverschrijvingsformulier. Beste dank bij voorbaat voor uw vlugge storting.

INHOUDSOPGAVE

blz	1	Kerst - en Nieuwjaarswensen	
	4	Plaatsnamen van Wolvertem (vervolg)	Dr J. Van Hove
	8	Om de minne van het smeer ...	
	9	De Slotkapel van Boechout	L & E Van Hemeldonck - Van Antwerpen
	12	Het gemeentelijk onderwijs te Rossem	M. Gillisjans
	22	Lidgeld 1989 Inhoudsopgave	

Gemeentekrediet

MEISE

uit sympathie

Voor alle bankverrichtingen het juiste adres :
Nieuwelaan 110 - 1860 Meise
Tel. : 02/269.01.63

BERLA wordt gesteund door de

ASLK

ALGEMENE SPAAR- EN LIJPRENTEKAS

**De bank die u een voetje voor geeft
in het leven.**

ASLK KANTOREN TE MEISE EN WOLVERTEM

NOORDSTARFONDS V.Z.W.

**De kulturele
stichting van de
verzekeringsmaatschappij
De Noordstar en Boerhaave**